

ПЕРСОНАЖ У ПОСТМОДЕРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ДЕКОНСТРУКЦІЯ ОБРАЗУ

Загребельна І. В.

студентка І-го курсу

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Як стверджують окремі критики, друга світова війна стала кінцем модернізму та початком нової доби культури, яку називають постмодернізмом. Після кризових подій світосприйняття суспільства, його потреби, моральні ідеали й принципи змінились. Людина намагалася пережити свій травматичний досвід й шукала відповіді на буттєві питання. Саме тому, найемпатичніші з-поміж них зверталися з цим до мистецтва. Проте, як показало ХХ-те ст., тогочасне мистецтво, у його наявній формі, не могло допомогти осмислити принципово новий досвід. Так, поступово, формується культурний постмодернізм, як напрямок який значно суперечив всьому, що було в каноні попередньої культурної епохи.

У наукових розвідках існує чимало підходів до визначення постмодернізму. У літературі це щось одне, у живописі геть інше, в архітектурі – третє. Постмодернізм у літературі – це все, що відбувалося з культурою після Другої світової війни. Власне у даній доповіді ми хочемо звернути увагу саме на персонажа постмодерної літератури та розібрати його на прикладі творчості окремих авторів цієї доби.

Наприклад, один із найвизначніших авторів постмодернізму, Томас Пінчон, у своїх романах використовує прийом «пошуків без знаходжень». Головний герой шукає щось, проте ніколи не знаходить – пошуки є цікавішими за знахідку. Здається, що персонажі Пінчона – це персонажі-невдахи. Автор відходить від концепції «героя» – його персонажі не наділені якимись визначними, особливими рисами характеру й не переслідують великої благої мети. Навпаки, вони «сірі» та не виділяються, адже постмодерному тексту це й не потрібно.

Задача постмодерної літератури – дати відповідь автору і читачу на глобальні онтологічні запитання, допомогти віднайти нові орієнтири та опори у світі після краху звичних колишніх цінностей. Можна сказати, що відтепер «ніщо не заважає виражати талант, що здатен розкрити

найпотаємніші глибини реальності завдяки непередбачуваним словам, неймовірним сюжетам, які спроможні зачепити найпотаємніші струни людської душі. Цього не скажеш про тих авторів, які націлені на читача-споживача, оскільки останній боїться щонайменших проявів авторського таланту. Ж.-П. Сартр в есе “Що таке література?” коментує це наступним чином: Здатності краще знаходять свого покупця: адже здатності – це талант посаджений на ланцюг, обернутий проти самого себе, це вміння заспокоїти благозвучними та передбачуваними речами, вміння, не порушуючи пристойності, вказати на те, що світ і людина буденні та невигадливі, що в них немає нічого дивовижного, а, водночас, цікавого та небезпечного» [1, с. 40]. Постмодерна література про авторський талант, який направлений на саме письмо, на текст, а не орієнтованість на аудиторію з її ствердними чи заперечуючими оцінками.

Митцям цієї доби важливіша структура, форма тексту ніж його зміст/наповнення (особливо яскраво можемо спостерігати це у творах Дональда Бартелмі, де він приділяє колосальну увагу архітектурному розташуванню тексту з картинками, роботі з візуальним рядом). Ось чому персонаж зазвичай не грає такої важливої ролі, він скоріше умовність, складова, що дозволяє краще експериментувати зі структурою тексту. Авторам попросту немає сенсу детально прописувати їх персонажів чи створювати традиційний образ «героя» – вони у більшості своїй невиразні та легко зливаються з натовпом (гарним прикладом тут є твори Джона Гоукса та Дон Делілло).

Письменники постмодернізму розглядали концепцію людини з певним скептицизмом та іронією. Особистість, яка постає перед нами у постмодерній літературі – заблукавши, певною мірою втрачена та розгублена істота з нестабільною психікою. Це виправдано маргінальний суб'єкт, що перебуває на перехресті різних епох і не знає, куди йти і що робити далі. Завдання такого персонажу в тексті – показати моральний стан суспільства на той час.

З іншого боку, постмодерні письменники дуже любляють проводити ревізію модерних творів, які вони піддають обробці: іронія, пародія щодо них тощо. Один з таких письменників, а саме Мішель Турньє саме так «обіграв» історію про Робінзона Крузо. Свою літературу М. Турньє визначив як: “la philosophie de contrebande” – “контрабандна філософія”, оскільки саме в таких невеликих, майже казкових літературних формах, які будуються довкола великих міфів, тобто, довкола того, що є більшим від самих цих текстів, довкола героїв, які породжують, а згодом переживають своїх авторів, і міститься не лише перверзійна ефемерність метафоричної поетики і образності, але й максимальне скупчення всіх тих філософських

смислів, які інколи складно висловити словами, запакувати в знаки і тлумачення» [1, с. 37].

Отже, підбиваючи підсумки, можемо стверджувати, що, незважаючи на різноманіття постмодернізму як напряму культури, існує загальноприйнятий образ персонажу постмодерної літератури: невиразний, розгублений, емоційно вразливий та дещо маргінальний. Персонаж-дзеркало тогочасного суспільства, що найкраще відображає проблеми та потреби цього суспільства.

Література

1. Honcharenko K. Literary fairy-tale as a subject of philosophical analysis: structuralist and post-structuralist dimensions. *Ideas. philosophical journal. special scientific issues*, (1(13)–2(14), 2019. 36–46.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-349-4-3>

ВІДТОРГНЕННЯ ФЕМІНІЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В МЕДІА

Литвиненко В. В.

викладач спеціальних дисциплін

Ладинська М. А.

студентка II курсу відділення маркетингу, журналістики та туризму

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж інженерії,
управління та землевпорядкування*

Національного авіаційного університету»

м. Київ, Україна

Фемінізм – це далеко не нове явище для українців, не щось набуте, а притаманна і визначна риса. Проте через певні історичні невизначеності зараз фемінізм часто піддається критиці та відторгненню. Але в час постмодерну у фемінізму з'явилась можливість стати «легальною» частиною суспільства, розкрити себе та заявити про свої права, організувати політичні рухи, створити тематичні медіа тощо. Фемінізм є важливою частиною постмодерного часу, без якої той не є цілісним.